

CÂTEVA CONSIDERAȚII PRIVIND AJUTOARELE MILITARE GERMANE PENTRU ROMÂNIA ÎN AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

IONEL-CLAUDIU DUMITRESCU*

S-a discutat mult în istoriografia românească dacă Germania, aliatul impus de desfășurarea ostilităților pe fronturile conflagrației mondiale, și-a respectat obligațiile față de prietenul mai mic, dar deosebit de important prin livrările de petrol. Concluzia unanimă a fost că dictatorul german n-a ținut cont de cele convenite și a trimis armatei române prea puțină tehnică militară. Cercetând lucrările publicate am ajuns la alte rezultate. De unde apare diferența? Simplu. Am comparat cantitățile livrate cu cifrele privind producția și se poate constata cu ușurință că Germania nu avea de unde să trimită armamentul cerut de autoritățile de la București.

Nici Wehrmachtul nu avea diviziile la standardele de război. Este vorba de divizii reduse numeric și nu cele standard de 17.500 de militari din planurile inițiale. Sutele de mari unități cereau permanent tehnică modernă, dar industria germană a fost prea târziu trecută pe picior de război și atunci lipseau materiile prime de calitate sau mâna de lucru calificată. Adevărul în scrierea istoriei se obține numai dacă apelăm la comparații și realizăm studii interdisciplinare. Considerăm că această teorie istoriografică are origini ideologice, preluate și după 1989 dintr-o comoditate de gândire, dar există și tradiția românească a lamentărilor împinse până la lacrimi.

Prezentul studiu se referă, în limitele spațiului tipografic, doar la unele livrări de echipament militar greu, esențial pentru luptele pe câmpul de luptă modern. Trimiterile pentru infanterie și marină vor demonstra într-un viitor studiu că teza istoriografică a lipsei de interes din partea Germaniei pentru înarmarea aliatului petrolier a fost o mare dezinformare.

Trimiteri de tancuri. Tancul se definește ca fiind o mașină protejată de o cuirasă din oțel de calitate, având șenile pentru a traversa orice fel de teren și armament montat într-o turelă ce permite tirul rapid în orice direcție din care apare o amenințare. Apărut în anii Primului Război Mondial, nu s-a remarcat prea mult din cauza motoarelor slabe. Militarii germani au sesizat însă pericolul reprezentat de noile spărgătoare de fronturi, dar politica de înarmare n-a pus accent pe noile mașini. Cuirasa de oțel permitea trecerea peste rețelele de sârmă ghimpată și prin tirul infernalelor mitraliere. Abia după 1932 a început să apară tehnica blindată sub forma tanchetelor din modelul Panzer I. Primele confruntări din 1939 au demonstrat superioritatea maselor de blindate lansate asupra armatelor lipsite de tehnică modernă și de sisteme de fortificații, măcar de campanie. Practic, armatele numeroase prin soldați nu mai contau

* Colegiul Național „Alexandru Odobescu”, Pitești.

decât dacă terenul era impracticabil pentru tehnica motorizată. Mașinile deveneau stăpânele câmpurilor de luptă.

Istoricii români au considerat că aliatul german n-a acordat suficientă atenție României, supusă unui regim de umilire prin livrări limitate de armament. Se scrie despre rea voință în urma satisfacerii cu prioritate a propriilor unități¹. Lăsând la o parte faptul că orice conducător este obligat să înarneze armata propriei țări, Germania a făcut eforturi deosebite pentru a aproviziona armatele aliate. Din păcate pentru România și soldații ei slab echipați, liniile de fabricație erau subdimensionate și nu aveau suficiente materiale pentru producția de tehnică militară.

Analiza cifrelor este relativ dificilă și plictisitoare. Nu poate să aducă o glorie rapidă prin apariția unor articole șocante, bune de a fi prezentate la televiziune și în presă. Germania a avut unele manifestări de frate mai mare în timpul colaborării cu armata română, ceea ce s-a mai întâmplat în cazul alianțelor. În ceea ce privește livrările de armament, statisticile infirmă teoriile lansate de cercetătorii militari români. Să analizăm acum doar livrările de tancuri din 1944.

Se știe că tehnica blindată asigură succesul pe câmpurile moderne de luptă și orice atac al infanteriei se transforma într-o hecatombă dacă nu exista sprijinul mașinilor blindate. Germania a trimis spre România 69 de tancuri Panzer IV², intrat în nomenclatorul românesc cu indicativul T-4. Se poate spune că este puțin dacă ne raportăm la totalul blindatelor folosite de germani³. Livrarea implică doar un insignifiant 0,07%. Procentul crește la 0,08% dacă se elimină toate mașinile realizate până în 1938, scoase din linia frontului de multă vreme, și în 1945 când România schimbase deja tabăra. Pz IV era un tanc, adică un blindat cu o turelă capabilă să asigure rotirea unui tun 360°.

Producția totală germană a fost destul de mică față de necesități, de doar 29.910 piese. Livrările către România s-ar ridica acum la 0,23%. Tot pare puțin. Să eliminăm anul 1945. Rămâne aproximativ același procent. Dacă mai eliminăm producția din 1938 și cea anterioară acestui an, se ajunge deja la 0,26%. Să vedem însă ce s-a întâmplat în 1944. Producția totală de tancuri a fost de 7.975 de exemplare. Chiar dacă luăm în calcul și ce s-a produs după 23 august 1944, România a primit 0,86% din total sau 2,20% dacă ne referim doar la modelul amintit. Și tot pare puțin.

Dacă ne raportăm la dimensiunile frontului și la numărul de divizii blindate, Germania nu avea cu ce să se înarneze pentru a ridica un zid mobil de oțel. Nu trebuie să uităm că Wehrmachtul suferise în 1944 crizele din Ucraina și Bielorusia și nici pe frontul occidental situația nu era mai bună. Multe unități erau dispersate în Italia. O divizie blindată avea un număr șocant de tancuri. Divizia 13 Panzer de frontul românesc dispunea în august 1944 de 20-25 de tancuri și trebuia să asigure acoperirea unui dispozitiv defensiv de 450 km⁴.

¹ Alesandru Duțu, *Între Wehrmacht și Armata Roșie*, Editura Enciclopedică, București, 2000, p. 195.

² *Ibidem*.

³ www.sturmvoegel.orbat.com

⁴ Alesandru Duțu, *op. cit.*, p. 171.

Trimiterile de tehnică blindată erau negociate în continuare în august 1944 și livrările erau planificate până la sfârșitul anului⁵. Trenurile cu armament erau pe drum spre România. Partea germană oferea și vânători de care⁶. Cum modelul *Mareșal* promitea să fie o armă eficientă, motoarele de origine franceză sau cehă erau esențiale pentru producția de serie și erau livrate de către Reich⁷.

Tancurile germane au reușit mari și uimitoare performanțe nu prin număr, ci prin combinarea inteligentă a tunurilor antitanc în dispozitivul tactic sau a aviației⁸. Insuficiența generală a dus la dezastrul din 1945. Există unele informații că în august 1944 au fost expediate în România câteva exemplare din faimosul model *Tiger*, blindatele participând tocmai la respingerea atacurilor germane din zona de nord a Bucureștiului.

Trimiteri de tunuri. Armele antitanc reprezintă cheia unei apărări eficiente într-un conflict modern și unitățile germane de infanterie au intrat în conflict cu tunul de calibrul 37 mm, complet depășit în lupta cu blindatele franceze moderne. Armata finlandeză a întâlnit prima tancuri grele din modelul KV-1 și a reușit multe lovituri directe asupra blindajului frontal. Au fost doar simple ciupituri. Serviciile secrete germane n-au aflat despre noile performanțe ale mașinilor cu stea roșie și tehnica antitanc perimată a fost păstrată în cadrul diviziilor de infanterie. Pierderile germane au fost mari din cauza conservatorismului și a imposibilității de a schimba armele pierdute sau învechite. A fost înlocuit treptat cu cel de calibrul 50 mm din care s-au realizat 9568 de exemplare. Au fost livrate părții române până-n august 1943 242 de piese, adică 9,21% din producția pe anul respectiv sau 2,52 % din total⁹. Era mult dacă se ține cont că armata germană suferise pierderi grele în 1942 și 1943 tocmai din cauza insuficienței artileriei antitanc, un capitol extrem de trist din istoria infanteriei. Numai la Kursk au fost pierdute 3000 de tunuri de diferite calibre. Să nu uităm că o armă de acest tip, folosind muniție cu viteză inițială mare, se uza rapid pe front, cam cu 60% pe an.

Tunurile antitanc de calibrul 75 mm erau eficiente împotriva carelor sovietice medii și grele de la distanțe mari și în 1943 au fost expediate 184 de piese (0,60%)¹⁰, iar în anul următor s-au adăugat alte 295 (0,966%). Tunurile trimise în 1943 erau din modelul Pak 97/38, adică tunul francez de calibrul 75 mm, eroul primei conflagrații mondiale, adaptat în grabă la noul rol de vânător de care. Nu era decât o soluție în disperare de cauză la lipsa unei arme adecvate și pentru propriile unități de infanterie. Arsenalurile germane lucrau la modele noi, dar era mai ușor de modificat o armă decât de construit de la zero. Livrările au atins în 1943 un procent de 4,95% din producția totală sau 21,44% din cea pe anul menționat. Cum un regiment de infanterie avea

⁵ Germania promitea îmbarcarea la 21 august 1944 a 15 vânători de care Jagdpanzer 38 (t), adică a peste 1% din producția pe anul 1944. Arhivele Militare Române, *Relațiile militare româno-germane 1939 – 1944*, Editura Europa Nova, București, 2000, p. 426.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Vasile Scârnci, *Viață și moarte în linia întâi*, Editura Militară, București, 2012, p. 401.

⁹ Arhivele Militare Române, *Relațiile militare româno-germane 1939-1944*, Editura Europa Nova, București, 2000, p. 354.

¹⁰ *Ibidem*, p. 354.

teoretic șase piese antitanc la nivelul anului 1942¹¹, rezultă că Germania a trimis armament pentru echiparea a circa 79 de unități, adică pentru aproape 27 de divizii complete, ceea ce România nu avea la nivelul anului 1944. Să nu uităm că trupele germane au suportat puternicele șocuri sovietice din Ucraina și Bielorusia. Nici pe fronturile din Italia sau Franța nu era mai ușor sub potopul de tehnică americană. Aveau nevoie și de tunuri pentru antrenament sau pentru ajutorarea armatelor ungară și finlandeză. Autoritățile române recunoșteau că un tun AT se devaloriza cu 60% pe an, uzura fiind vinovată de marile cereri din partea militarilor șocați de fenomenul T-34. Armata germană a fost obligată să folosească artileria antitanc de captură pentru a face față valurilor de blindate anglo-americane și tunurile sovietice de calibrul 76,2 mm au fost verificate din plin în Africa¹².

N-au fost neglijate nici obuzierele, artileria grea fiind principalul instrument pentru pregătirea terenului în vederea unei ofensive cu pierderi mici sau în bararea atacurilor de infanterie. Până-n august 1943 au sosit 252 de obuziere de calibrul 100 mm și 48 de calibrul 150 mm¹³. Cifrele par mici, dar la nivelul de înzestrare din 1942 o divizie avea 16 piese de calibrul 100 mm¹⁴, adică germanii au livrat tehnică pentru 31,5 mari unități. Piesele de 150 mm puteau să echipeze patru noi divizioane din regimentele de artilerie grea motorizată ale armatei¹⁵.

Cum pierderile în echipament greu erau grele și din cauza imposibilității evacuării rapide în condițiile terenului dificil, Germania a fost obligată să facă noi livrări în 1944. Au sosit 224 obuziere de calibrul 100 mm și 11 de calibrul 150 mm¹⁶. Niciodată România n-a primit atâtea piese medii și grele într-un timp scurt de la un aliat.

Germania a mai expediat spre România din belșug tehnică sovietică de captură, toată superioară armelor din înzestrarea inițială a armatei române. Tunurile de calibrul 45 mm au fost adoptate cu entuziasm în locul celor de calibrul 37 mm deoarece aveau calități antitanc mai bune și erau eficiente pentru sprijinirea infanteriei împotriva infernalelor mitraliere. Înălțimea mică și posibilitatea de a fi manevrate de soldați în câmpul tactic au contribuit la răspândirea rapidă. Armele sovietice nu erau depășite. Chiar partea germană le-a adoptat cu mare interes. Piesele de calibrul 76,2 mm au făcut ravagii în blindajele tancurilor britanice, iar cele de calibrul 122 mm s-au dovedit foarte utile pentru sprijinirea atacurilor infanteriei. Tunurile antiaeriene de calibrul 85 mm apărau orașele Reichului. Era o singură problemă. Industria nu putea să asigure noi tipuri de muniție în cantități suficiente.

Industria germană era supusă unui efort fără precedent în istoria țării și prin ridicarea unui sistem defensiv considerat de către Adolf Hitler drept inexpugnabil. Zidul Atlanticului era un fel de Mare Zid Chinezesc ridicat din beton armat. Echiparea

¹¹ Cornel I. Scafeș (coord.), *Armata română 1941-1945*, Editura R. A. I., București, 1996, p. 102.

¹² Hart, Liddell, *Istoria celui de-Al doilea Război Mondial*, vol. I, Editura Orizonturi, Editura Lider, București, f.a., p. 389.

¹³ *Relațiile militare româno-germane*, p. 354.

¹⁴ Cornel Scafeș, *Armata română*, p. 123.

¹⁵ *Ibidem*, p. 122.

¹⁶ Alecsandru Duțu, *Între Wehrmacht și Armata Roșie*, Editura Enciclopedică, București, 2000, p. 195.

cazematelor a depășit producția internă de armament și completările s-au făcut cu tot ce s-a găsit prin Europa ocupată, dar tot n-a fost suficient.

Trimiteri de avioane. Experiențele primei conflagrații mondiale demonstraseră rolul crucial al aparatelor de zbor într-un conflict modern. Dacă inițial erau utile la cercetare și dirijarea focului de artilerie, progresele tehnice au permis trecerea la folosirea masivă a bombelor și a mitralierelor.

Starea aviației române era dezastruoasă în 1939, situație sesizată de prim-ministrul Armand Călinescu. Aviatorii au găsit un real sprijin în conducătorul guvernului, dar gloanțele asasinilor au oprit ideile valoroase. Tehnica de model polonez era complet depășită și în cantități mici prea mici pentru a reprezenta un real pericol pentru vecinul răsăritean, iar celebrul IAR-80 încă nu intrase în producția de serie¹⁷. Autoritățile de la București au fost obligate să importe avioane din Germania în schimbul petrolului. Primul model oferit a fost He-112, un avion de vânătoare cu o mare putere de foc și capabil să execute atacuri la sol împotriva trupelor lipsite de o apărare antiaeriană eficientă. Prezenta dezavantajul de a fi fost cunoscut de către piloții sovietici de pe timpul luptelor din Spania. Au fost livrate 30 de exemplare, dar două au fost distruse de piloții români și în iunie 1941 erau aliniat 23 de He-112 în stare de zbor și alte 5 erau în atelierele de reparații. Germania a trimis 30,6% din producția de He-112 aliatului din est. Se poate motiva că era un model uzat moral, ce nu mai interesa conducerea Luftwaffe, dar depășea calitativ tehnica sovietică și reprezenta 11,21% din potențialul aeronautic românesc gata de luptă. Dacă Berlinul poate să fie acuzat că n-a oferit de la început tehnică de vârf, trebuie să amintim cititorului că toate puterile exportatoare de armament livrează la început ceea ce poate să fie contracarat cu ușurință. Exemplul american în relațiile cu Marea Britanie este foarte cunoscut. Principalul sprijin l-a reprezentat trimiterea celor 50 de Me-109, coșmarul piloților aliați pe toate fronturile, armă rămasă redevabilă prin modernizări până la sfârșitul conflagrației. În iunie 1941 erau aliniat 30 de Me-uri, adică 14,63% din forța aeronautică românească. Dacă ne raportăm la aviația de vânătoare modernă, existau 76 de aparate din care 53 erau germane (69,73%).

N-am inclus în calcule aparatele *Hurricane* de producție britanică deoarece lipsa pieselor de schimb le putea imobiliza rapid într-o confruntare de uzură. Matematica permite foarte ușor să observăm că aliatul german a trimis tot ce a putut spre România. N-au fost uitate nici bombardierele, principalele arme ofensive. Erau gata de luptă 23 de He-111 (11,21% din totalul aviației) și reprezentau 58,9% din totalul aviației moderne de bombardament mediu (am inclus în calcul doar exemplarele de S. 79)¹⁸. A fost asigurată și instruirea echipajelor românești, ceea ce explică succesele împotriva aviatorilor sovietici. Contribuția germană a fost esențială pentru creșterea potențialului ofensiv al aviației române și fără ajutorul avioanelor trupele terestre s-au aflat în situații delicate. N-au fost pierdute decât 43 de aparate și, sub umbrela avioanelor Me-109, chiar și tehnica complet perimată a putut să facă minuni¹⁹.

¹⁷ Aviația sovietică dispunea de bombardiere grele cvadrimotoare capabile să lovească orice fabrică din România și avioanele de vânătoare copleșeau numeric chiar și forțele Luftwaffe.

¹⁸ Calculele s-au efectuat după datele din lucrarea *Eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei 22 iunie - 26 iulie 1941*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1999, p. 94.

¹⁹ *Ibidem*, p. 322.

La operațiunile militare din 1941 au participat și bombardiere S-79 dotate cu motoare Junkers - Jumo de 1200 CP²⁰. Eficiența aparatelor a crescut și au reușit să dea o lovitură grea apărării Odessei prin distrugerea unui mare depozit de muniții²¹. Cum totalul producției germane de avioane în anii războiului (1939-1945) a fost de doar 94.622 exemplare, trimerile către aliatul român nu subliniază în niciun caz un sabotaj sau o rea intenție. Pierderile Luftwaffe în luptele aeriene și în accidente erau foarte mari și unitățile de elită erau mereu descompletate. România era protejată de numeroase escadrile de elită și aviația americană a verificat eficiența piloților experimentați. Mulți au înroșit cu sângele lor câmpurile românești. Cum după 23 august 1944 au fost capturate 228 de avioane și 1337 motoare de la unitățile foștilor aliați, se deduce simplu că obligațiile au fost îndeplinite în limita posibilităților. Industria germană a livrat tehnică militară și celorlalți aliați, ceea ce nu demonstrează o necredință. Se poate discuta doar de neputință. În plus, din motive strategice, au fost exportate aparate și către țări neutre.

Avioanele de vânătoare sunt necesare pentru a asigura dominația în aer, dar bombardierele de asalt sunt necesare pentru sprijinirea trupelor împotriva inamicului superior numeric. Dacă inițial au fost furnizate modele poloneze și franceze, în 1943 și 1944 au început să sosească aparate germane. Au intrat în dotare temutele Ju 87 Stuka, capabile să lovească printr-un picaj amețitor ținte mici și mobile. Cum viteza era mică și exista un timp destul de mare până la luarea altitudinii, se impunea introducerea unui model capabil să zboare la mică înălțime și să înfrunte tirul antiaerian al armelor de calibru redus. Henschel Hs 129 a fost o soluție de criză, dar Luftwaffe nu avea ceva mai bun la acest capitol. Au fost livrate României de exemplare.

Aviația prezintă avantajul vitezei cu care lovește țintele indicate de comandament, dar la sol este extrem de vulnerabilă. Măsurile de camuflaj pot fi utile prin dirijarea bombelor spre ținte false, dar atacurile aeriene repetate pot distruge prețioasele piste, avioane și unitățile de deservire. Artileria antiaeriană este indispensabilă și germanii au trimis baterii specializate pentru apărarea zonei Prahova. S-au adăugat stații de radiolocație, proiectoare și detașamente de pompieri. Bateriile românești aveau servanți pricepuți, dar echipamentul artileristic nu se mai ridica la nivelul războiului modern.

S-a făcut un efort material și au fost expediate în 1944 108 tunuri de calibrul 88 mm, supranumite de germani tunurile minune acht-acht, 12 piese de calibrul 37 mm și alte 179 de calibrul 20 mm, foarte periculoase prin debitul mare de proiectile asupra țintelor aflate în zbor la joasă altitudine. Muniția performantă a fost livrată tot din Germania, partea română fiind lipsită de materialele necesare producerii de explozivi pentru proiectilele cu mare viteză inițială. Americanii, după șocul neplăcut din 1 august 1943, au renunțat la trimiterea bombardierelor B-24 în astfel de misiuni sinucigașe. Prin aceste expediții, zona Prahova a devenit una din cele mai bine apărate din Europa

²⁰ *Aviația română pe frontul de est și în apărarea teritoriului*, vol. 1, Editura Tehnoprod, București, 1993, p. 58.

²¹ *Ibidem*, p. 67.

în condițiile în care apărarea antiaeriană germană nu reușea să interzică accesul aviației inamice nici măcar deasupra capitalei Reich-ului²².

Trimiterile de avioane au fost limitate de capacitățile industriale incorect folosite până la numirea lui Speer ca ministru. Producția germană n-a permis nici măcar apărarea Reich-ului. Obiectivele fundamentale ale Germaniei, bazinul Ruhr, Berlinul și Hamburgul, n-au fost la adăpost de raidurile aviației aliate. Nici ținte punctiforme cum au fost cuirasatele *Bismarck* și *Tirpitz* n-au avut parte de o protecție eficientă din partea aviației de vânătoare.

Ajutorul german în avioane poate n-a fost semnificativ după calculele specialiștilor militari români, dar ajutoarele au constat și-n echipamente necesare la bordul aparatelor de luptă. Astfel, au fost aduse stații radio și armament automat în cantități mari, inclusiv temutele tunuri de calibrul 20 mm²³. Dacă se ține cont că până la 22 iunie 1941 nu existau proiectile decât de calibrul 7,92 mm, oferta germană a însemnat o adevărată revoluție. N-au fost uitate nici bombele necesare distrugerii țăintelor mari sau protejate prin blindaje sau beton. Zburătorii români au primit și costume de zbor cu încălzire. Eficiența aparatelor IAR-80 ar fi fost drastic diminuată în lipsa unor furnituri germane²⁴.

Concluzii. Concluzia că partea germană nu și-a îndeplinit obligațiile cu corectitudine trebuie să dispară din lucrările serioase de istorie. Uniunea Sovietică a ajutat mult inamicul să reziste tocmai prin artileria pierdută în 1941 și 1942. Multe piese au fost generos oferite de germani armatei române și au fost esențiale pentru completarea unităților cu armament greu. Se poate spune că partea germană a ridicat radical nivelul de înzestrare și pregătire al armatei române, dar capacitățile industriale n-au făcut față cerințelor unui război ale cărui dimensiuni nu fuseseră anticipate de liderii politici sau militari. Chiar și SUA, practic un continent neafectat de lupte sau bombardamente aeriene, a avut probleme cu acoperirea necesarului de echipament pentru propriile trupe. Livrările germane au urmat și ritmul producției industriale, ministrul Speer reușind o adevărată producție de masă abia în 1944.

Chiar dacă soldații germani au intrat în legendă având în dotare o mitralieră MG 34 sau 42, multe unități au primit arme automate complet perimate încă din Primul Război Mondial. Fără să exagerăm cu ceva, chiar se stătea prost la capitolul înzestrare. Orice armă dată României sau altui aliat însemna o catastrofă pentru armata Berlinului.

Furniturile către aviație și marină demonstrează că Reichul trata serios problema aprovizionării României, dar plapuma era cam mică. Barajele de pe Dunăre aveau deja la 22 iunie 1941 mine magnetice germane²⁵.

Spațiul tipografic nu ne permite să intrăm și-n domeniul colaborării pe front, dar ofițerii români remarcă seriozitatea germană. Astfel, locotenent-colonelul Vasile

²² Chiar dacă apărarea antiaeriană germană a intrat în legendă sub numele de FLAK, numărul de tunuri antiaeriene a fost insuficient. Defensiva era întărită cu tunuri capturate de la sovietici.

²³ După datele generalului Gerstenberg, până la 22 ianuarie 1943, au fost furnizate 100 de tunuri Ikaria-FF, adică arme suficiente pentru echiparea a 50 de avioane (Arhivele Militare Române, *Relațiile militare româno-germane 1939-1944*, Editura Europa Nova, București, 2000, p. 287).

²⁴ *Ibidem*, p. 287.

²⁵ *Eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei 22 iunie - 26 iulie 1941*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1999, p. 325.

Scârnci, comandantul Batalionului 3 Vânători de Munte nota că o baterie de calibrul 210 mm a tras 200 de lovituri în ajutorul aliatului încolțit de sovietici²⁶.

Teoria conform căreia Germania nu și-a sprijinit aliatul din Carpați rămâne doar o dezinformare clasică²⁷, departe de adevărul științific. Viitoarele studii vor demonstra masivitatea trimiterilor de tehnică militară, arhivele fiind încă slab cercetate sau documentele se mai ascund în spatele secretelor de stat.

A FEW CONSIDERATIONS REGARDING THE GERMAN MILITARY SUPPORT FOR ROMANIA DURING THE WORLD WAR II

Abstract

The article presents a new theory about the German military support offered to Romania in 1941-1944.

²⁶ Vasile Scârnci, *Viață și moarte în linia întâi*, Editura Militară, București, 2012, p. 440.

²⁷ Vladimir Volkoff, *Tratat de dezinformare*, Antet, f.a., p. 15.